

โลกธรรม ๘ ประการ

โดย

ท่านอาสภเถร วัดมหาธาตุ

เจ้าภาพ

มพ์แจกในงานฌาปนกิจศพ

นางคลิ้ง ชุมมานนท์

ณ ฌาปนสถานวัดชัยชนะสงคราม (วัดตึก)

พระนคร

วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๒

โลกธรรม ๘ ประการ

โดย

ท่านอาสภเถร วัดมหาธาตุ

เจ้าภาพ

พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพ

นางคลิ้ง ชุมมานนท์

ณ ฌาปนสถานวัดชัยชนะสงคราม (วัดตึก)

พระนคร

วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๒

คำนำ

ในงานฌาปนกิจศพคุณโยมคลึง ชุมมานนท์ วันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒ ซึ่งได้ถึงแก่กรรมลงโดยกระทันหัน ไม่สามารถจะพิมพ์หนังสือเรื่องยาวเล่มใหญ่ได้ ข้าพเจ้าจึงได้จัดพิมพ์หนังสือโลกธรรม ๘ ประการเล่มนี้ขึ้น เพื่ออุทิศกุศลทานมัยส่วนนี้ให้คุณโยมคลึง ผู้ล่วงลับไปแล้วในวัยอันสมควรของสังขาร

หวังว่าหนังสือเล่มนี้คงเป็นประโยชน์แก่ผู้ใคร่ในธรรมบ้างตามสมควร

ในที่สุด ขอให้ดวงวิญญาณของคุณโยมคลึง ชุมมานนท์ ผู้เปี่ยมไปด้วยศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า จงได้เข้าถึงซึ่งสุคติโลกสวรรค์ชั้นพิมานเทอญ.

ธมฺมวีร ภิกขุ

๘ มิ.ย. ๑๒

วัดมหาธาตุ
พระนคร

นางคลิ้ง ชุมมานนท์

ชาตะ ๒๑ ตุลาคม ๒๔๒๗

มตะ ๔ มิถุนายน ๒๕๑๒

ประวัติ

คุณสะอาด ชุมมานนท์ บุตร โยมคลิ้ง ชุมมานนท์ ได้มาขอให้อาตมาช่วยเขียน ประวัติของมารดาผู้วายชนม์ให้ เพราะเห็นว่า อยู่ในฐานะที่เป็นที่เคารพและคุ้นเคยกันมาตั้งแต่อาตมายังเยาว์วัย อาตมาจึงได้พยายามสนองเจตนาด้วยความเต็มใจยิ่ง ทั้ง ๆ ที่แน่ใจว่า อย่างไรก็เขียนไม่ได้ละเอียดหรือถูกต้องนัก ฉะนั้น หากมีการผิดพลาดหรือขาดตกบกพร่องประการใดก็หวังว่าคงจะได้รับอภัย

โยมคลิ้ง เกิดที่ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๒๗ เมื่อเจริญวัยพอสมควร บิดาได้ฝากฝังให้เข้ารับใช้คุณหญิงสมบุญ ซึ่งเป็นภริยาของพระยาวิเชียรคีรี ผู้เป็นเจ้าเมืองสงขลาในสมัยนั้น เพื่อให้มีความรู้ในด้านกิจการบ้านเรือนเยี่ยงกุลสตรีทั่วไป ต่อมาได้ทำการสมรสกับ พันตำรวจตรี หลวงดินสาคร (ขณะนั้นยศ ร้อยตำรวจโท เอื้อน ชุมมานนท์) และมีบุตรชายหนึ่งคน คือ สะอาด ชุมมานนท์

ในสมัยที่โยมคลิ้งยังเยาว์วัย ไม่นิยมให้ลูกหลานที่เป็นสตรีเล่าเรียนหนังสือ แต่โดยที่ได้พยายามฝึกฝนหัดอ่านเขียน

ด้วยตนเอง จึงสามารถอ่านหนังสือได้เช่นเดียวกับผู้ที่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียน

โยมคล้ง เป็นผู้มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ในด้านกุศลกิจไม่ว่าจะด้วยประการใดๆ โยมคล้งจะต้องบากบั่นเป็นธุระ จัดการให้การกุศลนั้นสำเร็จลงด้วยดีเสมอ เมื่อย่างเข้าสู่บั้นปลายของชีวิตยังได้หาที่พำนักอยู่ใกล้ ๆ กับวัด เพื่อจะได้สะดวกในการประกอบการทำบุญฟังเทศน์ ฟังธรรม

โยมคล้ง ได้ป่วยเป็นโรคหัวใจต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ถึง ๒ ครั้ง จนมีอาการดีขึ้น ทางโรงพยาบาลอนุญาตให้กลับไปรักษาตัวที่บ้านได้ โยมคล้งได้เริ่มป่วยโดยลูกหลานมิได้คาดหมายว่าจะรุนแรงนัก แต่เมื่อในตอนเย็นของวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๑๒ แม้จะได้นำนายแพทย์มาตรวจฉีดยาให้ที่บ้าน ทันทีที่เห็นอาการป่วยหนัก ก็ไม่อาจยับยั้งโรคที่เกี่ยวกับเส้นโลหิตตีบได้ จึงได้ถึงแก่กรรมด้วยอาการอันสงบ เวลาประมาณ ๑๗.๓๐ นาฬิกา.

ธมฺมวีร ภิกฺขุ

ระลึกถึงคุณแม่

เมื่อเช้าวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๓๒ ขณะที่ลูกและหลานนั่งรับประทานอาหารเช้าก่อนไปทำงาน ได้ยินเสียงคุณแม่คุยกับเด็ก ๆ เสียงแจ๋ว ลูกและหลานยังพูดกันว่า วันนี้คุณแม่ดูแจ่มใสแต่เช้า ก่อนออกจากบ้านไปทำงาน ลูกยังได้เด็ดดอกจำปาที่ต้นซึ่งบานอยู่เพียงดอกเดียวให้คุณแม่ ไม่นึกเลยว่าจะเป็นกิจวัตรครั้งสุดท้ายที่ลูกปฏิบัติต่อคุณแม่

ตอนเย็นประมาณ ๑๖.๐๐ น. ลูกได้ออกไปหาซื้อผลไม้ตามที่คุณแม่สั่ง เมื่อกลับถึงที่ทำงาน ผู้ร่วมงานหลายคนบอกว่าให้ลูกรีบกลับบ้านด่วน คนที่บ้านโทรศัพท์บอกว่าคุณแม่ชัก ลูกได้รีบกลับบ้านทันที แต่ก็ไม่ทันกาล ลูกเสียใจมากที่มิได้เห็นใจคุณแม่

ขอให้กรรมดีทั้งหลายที่คุณแม่ประกอบไว้เมื่อครั้งชีวิตยัง จงดลบันดาลให้วิญญาณของคุณแม่ไปสู่สุคติด้วยเทอญ

ลูกและหลาน

อนิจจังสังขาราว่าไม่เที่ยง
เกิดเท่าไรตายเกลี้ยงไม่เที่ยงหนอ
มีสมบัติเงินทองกองแค่คอ
ก็ไม่พอผัดวันประกันตาย
เมื่อสังขารนั้นระงับดับทุกข์โศก
ก็สิ้นโรคสิ้นเคราะห์สะเดาะหาย
จิตสงบร่างับหลับสบาย
ไม่เกิดแก่เจ็บตายสบายเอย.

ธมฺมวีรวิชิต ภิกฺขุ
วัดมหาธาตุคณะ ๑๕ พระนคร
๑๘ พ.ย. ๒๕๑๑

บันทึกธรรมเทศนา

โลกธรรมสูตร

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

อฏฺฐิเม ภิกฺขเว โลกธมฺมา โลกํ อนุปริวตฺตนฺติ, โลโก จ อฏฺฐ โลกธมฺเม อนุปริวตฺตติ. กตเม อฏฺฐ ? ลาโภ จ อลาโภ จ ยโส จ อยโส จ นินฺทา จ ปสํสา จ สุขํ จ ทุกฺขํ จ. อิเม โข ภิกฺขเว อฏฺฐ โลกธมฺมา โลกํ อนุปริวตฺตนฺติ, โลโก จ อิเม อฏฺฐ โลกธมฺเม อนุปริวตฺตตีติ[๑]

วันนี้โดยสุริยคติกาล เป็นวันศุกร์ที่ ๑๘ เดือนพฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๐๓ โดยจันทรคติกาลเป็นวันบัณณรสีดิถีที่ ๑๕ แห่งกาฬปักษ์ของกัตติกมาส คือวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีชวด เป็นวันธรรมสวนะประจำวันพระ เพราะฉะนั้นสาธุชนพุทธบริษัททั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ทั้งหลาย จึงได้มาสันนิบาตประชุมกัน ณ

---

๑ อฏฺฐก. อํ. ๒๓/๑๕๗–๑๖๒

มหามงคลสถานโรงพระอุโบสถนี้ อันเป็นที่ประดิษฐาน พระมหาพุทธปฏิมาอนุสาวรีย์ของสมเด็จพระชินสีห์สัมมาสัมพุทธเจ้า เบื้องต้นได้พร้อมกันบูชาพระรัตนตรัยด้วยธูป เทียน และดอกไม้ให้สำเร็จ เป็น กุศล ส่วน พุทธ บูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา แล้วทำวัตรนมัสการเปล่งวาจาสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย ให้สำเร็จเป็นกุศลส่วนพุทธานุสสติ ธรรมานุสสติ สังฆานุสสติภาวนา ต่อแต่นั้นท่านสาธุชนฝ่ายคฤหัสถ์ก็ได้สมาทานอุโบสถศีลและปัญจเวรวิรัติให้สำเร็จเป็นกุศลส่วนศีลมัย ต่อแต่นี้ไปจักได้สดับพระธรรมเทศนา เพื่อให้สำเร็จเป็นกุศลส่วนธรรมสวนมัยอีกโสดหนึ่ง

ในวันธรรมสวนะนี้ จักได้รับประทานวิสัชชนาเรื่อง โลกธรรมสูตร อันมีมาในพระสุตตันตปิฎก อัฏฐกนิบาต อังคุตตรนิกาย เป็นพระสูตรที่มีใจความไพเราะเหมาะที่จะเป็นคติเครื่องเตือนใจพุทธบริษัททั้งหลาย ในยามที่มีเหตุอันกระทำให้เกิดอนิฏฐารมณ์ แก่ชาววัดมหาธาตุเช่นนี้ ถ้าได้สดับตรับฟังพระพุทธโอวาทที่ทรง

แสดงไว้ในโลกธรรมสูตรนี้แล้ว จะได้น้อมนำพระพุทโธวาทนี้ไปเป็นเครื่องพิจารณาให้เห็นตามความเป็นจริงด้วยตน เพื่อจะไม่ให้บาปอกุศลล่วงล้ำเข้าไปย่ำยีเบียดเบียนจิตใจให้เร่าร้อน อันเป็นวิธีการที่จะให้หลบหลีกปลีกตนให้พ้นจากเจตสิกทุกข์ได้ประการหนึ่ง

โดยเฉพาะที่ว่า ได้มีเหตุอันกระทำให้เกิดอนิฏฐารมณ์อันเป็นโลกธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นฝ่ายที่ไม่น่าปรารถนามาบังเกิดแก่ชาววัดมหาธาตุนั้นคือ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดให้ถอดอาตมาออกจากสมณศักดิ์ตำแหน่งที่พระพิมลธรรม ตั้งแต่วันที่ ๑๑ เดือนนี้ แล้วก็ได้มีประกาศโฆษณาพระบรมราชโองการทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนนี้ อันเป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้วนั้น การที่มีประกาศพระบรมราชโองการถอดอาตมาออกจากตำแหน่งที่พระพิมลธรรมนั้น ก็ปรากฏชัดอยู่แล้วว่า เพราะคณะสังฆมนตรีผู้บริหารการคณะสงฆ์ชั้นสูงสุด ได้ลงมติให้ถอดเสียจากสมณศักดิ์ *ด้วยเหตุขัดพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช* ทั้งนี้ย่อมถือว่า เป็นการกระทำตามระเบียบแบบแผน

จนถึงประกาศพระบรมราชโองการออกมาแล้ว และย่อมถือว่าเป็นอำนาจสูงสุด ดังนั้น ชาววัดมหาธาตุทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ จะประพฤติปฏิบัติสิ่งใด ๆ ให้เป็นการล่วงล้ำก้ำเกินหรือดื้อดึงฝ่าฝืนพระบรมราชโองการนั้นหาได้ไม่ การที่จะปฏิบัติในทางที่ถูกที่ชอบเพื่อความสงบเรียบร้อย ไม่ให้มีผลร้ายเสียหายเกิดขึ้นแก่ชาววัดมหาธาตุนั้น ก็คือยอมรับปฏิบัติตามพระบรมราชโองการนั้นโดยเคารพ ไม่ฝ่าฝืนขืนขัดและไม่ปฏิบัติในทางที่เป็นปฏิปักขนัย

ก็เหตุที่เกิดขึ้นครั้งนี้ ในฐานะที่อาตมาเป็นเจ้าการจึงรู้สึกเสียใจอยู่ในส่วนที่ตนได้เป็นผู้ทำให้บรรดาชาววัดมหาธาตุ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ได้รับความเสียอกเสียใจ และได้รับความทุกข์โศกมีประการต่าง ๆ เพราะถ้าไม่มีอาตมาเป็นมูลฐานแล้ว เหตุอย่างนี้ก็คงไม่มี แต่อาตมาก็มิได้ตั้งใจที่จะให้เกิดความทุกข์ความโศกแก่ท่านผู้ใด และเป็นเหตุสุดวิสัยที่จะป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ จึงหวังว่าคงจะได้รับอภัยจากชาววัดมหาธาตุด้วยเมตตาธรรมโดยทั่วกัน

ความจริงฐานะอาตมาแต่ก่อนนี้ ท่านได้ยกย่องโดยสมมติให้เป็นพระพิมลธรรม ซึ่งเป็นตำแหน่งพระราชาคณะชั้นหิรัญบัฏ หรือนัยหนึ่งเรียกว่า ตำแหน่งเจ้าคณะรอง แต่บัดนี้ท่านได้เสนอให้มีพระบรมราชโองการถอดออกเสียแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ฐานะอาตมาก็กลับคืนมาเป็น หลวงตาอาจ สืบแทนโดยสมมติ แต่เมื่อว่า โดยปรมัตถ์ ก็คือ รูปธรรมนามธรรม อันเป็นที่อาศัยให้สมมติว่า พระพิมลธรรม เมื่อวันก่อน และเป็นที่อาศัยให้สมมติว่า หลวงตาอาจ ในวันนี้นั่นเอง ดังนั้นในวันนี้ผู้ที่จะวิสัชชนาพระธรรมเทศนา เมื่อว่าโดยสมมติก็เรียกว่า หลวงตาอาจแสดงธรรม ไม่ใช่พระพิมลธรรมแสดงธรรม ดังที่เคยได้แสดงมาแล้วในวันธรรมสวนะก่อน ๆ สมมติธรรมนั้นตกอยู่ในอนิจจังย่อมมีการเปลี่ยนแปรไปตามโลกนิยมตามยุคตามสมัย แต่โดยปรมัตถ์มันแปรเปลี่ยนไปทุกวินาที เมื่อว่าโดยเหตุปัจจัยที่สืบเนื่องกัน อาศัยกันและกันเป็นไปแล้วก็คือสภาวธรรมที่เป็นรูปเป็นนาม ซึ่งสืบเนื่องมาแต่พระพิมลธรรมในวันก่อนจนกระทั่งมาถึงหลวงตาอาจในวันนี้นั่นเอง ข้อนี้จะพึง

เห็นได้ในการแสดงธรรมในวันนี้ ซึ่งท่านสาธุชนทั้งหลายเคยได้ฟังมาแล้วทุกวันพระทุกวันอาทิตย์ ถ้าปล่อยสมมติว่าพระพิมลธรรมหรือหลวงตาอาจแล้ว คอยฟังแต่เสียงที่แสดงธรรมออกมาก็จะเห็นได้ว่า เสียงที่แสดงธรรมออกมานั้น ก็ไม่มีเครื่องหมายว่านั่นเป็นพระพิมลธรรม นี่เป็นหลวงตาอาจเลย คงมีแต่สภาวธรรมคือเสียงกับรู้ เสียงเป็นรูป รู้เป็นนาม มีปรากฏเป็นจริงอยู่แต่รูปกับนามเท่านั้น

ก็เมื่ออาตมาจะแสดงโดยอัตโนมัติไป ก็จะเป็นการแสดงธรรมไม่มีหลักฐาน บัดนี้จะขออัญเชิญเอาคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เห็นว่าสมควรแก่เหตุการณ์ครั้งนี้มาแสดงให้เป็นหลักฐาน เพื่อจะได้เป็นแนวทางปฏิบัติของสาธุชน ศิษยานุศิษย์ญาติมิตรชาววัดมหาธาตุ ตลอดถึงทายกทายิกาอื่น ๆ ที่ได้มาสดับตรับฟังพระธรรมเทศนาฝึกฝนอบรมตนอยู่ในวัดมหาธาตุนี้ และเป็นอันงดลำดับพระธรรมเทศนา ที่ได้แสดงเป็นลำดับ ๆ มาจนถึงปฏิปทาญาณทัสสนวิสุทธิ ในวิสุทธิ

ธรรม ๗ ประการ จะได้อัญเชิญโลกธรรม ๘ ในโลกธรรมสูตรมาแสดงแทน ให้เหมาะแก่เหตุการณ์อันเป็นกรณีพิเศษดังกล่าวแล้ว เพื่อเป็นอุบายเครื่องข่มใจของชาววัดมหาธาตุทั้งหลายที่กำลังประสบอนิฏฐารมณ์อยู่ในเวลานี้ ขอท่านทั้งหลายจงตั้งใจเงี่ยโสตประสาททั้งสองคอยรองรับพระธรรมเทศนาโดยความเคารพสืบไป

ในโลกธรรมสูตรนั้น มีเรื่องว่า สมัยหนึ่งสมเด็จพระบรมศาสดาเสด็จสำราญพระอิริยาบถอยู่ ณ วัดพระเชตวันมหาวิหาร พระนครสาวัตถี ครั้งนั้นพระองค์ได้ตรัสเรียกพระภิกษุทั้งหลายให้เข้าเฝ้า แล้วได้ทรงแสดงโลกธรรมสั่งสอนภิกษุเหล่านั้นว่า

อฏฺฐิเม ภิกฺขเว โลกธมฺมา โลกํ อนุปริวตฺตนฺติ เป็นต้นความว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย โลกธรรม ๘ ประการเหล่านี้ ย่อมหมุนไปตามชาวโลก อนึ่ง ชาวโลกก็หมุนไปตามโลกธรรม ๘ ประการ โลกธรรม ๘ ประการนั้น คืออะไร? โลกธรรม ๘ ประการ คือ ความมีลาภ ๑ ความเสื่อมลาภ ๑ ความมียศ ๑ ความเสื่อมยศ ๑ ความ

นินทา ๑ ความสรรเสริญ ๑ ความสุข ๑ ความทุกข์ ๑ โลกธรรม ๘ ประการเหล่านี้แหละ ย่อมหมุนไปตามชาวโลก และชาวโลกก็ย่อมหมุนไปตามโลกธรรม ๘ ประการเหล่านี้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย โลกธรรม ๘ ประการย่อมเกิดแก่ปุถุชนผู้ไม่ได้รับการศึกษาปฏิบัติด้วย ย่อมเกิดแก่อริยสาวกผู้ได้รับการศึกษาปฏิบัติแล้วด้วย ครั้นพระองค์ตรัสเช่นนี้แล้ว จึงตรัสปุจฉาถามภิกษุทั้งหลายว่า ตตฺร ภิกฺขเว โก วิเสโส ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อโลกธรรม ๘ เกิดขึ้นแก่ปุถุชนด้วยแก่อริยสาวกด้วยเช่นนี้ ก็อะไรเป็นความแปลกกัน อะไรเป็นความต่างกัน ในระหว่างปุถุชนกับอริยสาวก เมื่อสมเด็จพระพุทธองค์ตรัสถามอย่างนี้ ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นกราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ธรรมของข้าพระองค์ทั้งหลายนั้นมีพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นมูลฐาน มีพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ทรงแนะนำ มีพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นที่พึ่ง เนื้อความแห่งพระพุทธภาษิตนี้ ย่อมปรากฏแจ่มแจ้งแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าอยู่แล้ว ภิกษุทั้งหลายได้ฟังธรรมจากสำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วจักพากันทรงจำไว้ สมเด็จพระ

บรมศาสดาจึงตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น เธอทั้งหลายจงตั้งใจฟังยังประโยชน์ให้สำเร็จ เราจักแสดงให้ฟังต่อไป

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความมีลาภ ความเสื่อมลาภ ความมียศ ความเสื่อมยศ ความนินทา ความสรรเสริญ ความสุข ความทุกข์ อันเป็นโลกธรรม ๘ ประการเหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นแก่ปุถุชนผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาปฏิบัติ ปุถุชนนั้นไม่มีสติพิจารณาย่อมไม่รู้แจ้งตามความเป็นจริงว่า ความมีลาภ ความเสื่อมลาภ ความมียศ ความเสื่อมยศ ความนินทา ความสรรเสริญ ความสุข ความทุกข์ ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ก็แต่ว่ามันไม่เที่ยง มันทนอยู่ไม่ได้ มีความแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา โลกธรรม ๘ ประการย่อมครอบงำจิตใจของปุถุชนที่ไม่ได้รับการศึกษาปฏิบัตินั้น เขาย่อมหลงเพลิดเพลินยินดีต่อโลกธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมหลงเป็นทุกข์เสียใจในเมื่อโลกธรรมเสื่อมไป เขาย่อมมีจิตสันดานเกลือกกลั้ว มัวเมาอยู่ด้วยความเพลิดเพลินยินดี และความเสียอกเสียใจ

อย่างนี้ เขาจึงไม่พ้นจากชาติชรามรณะ ไม่พ้นจากโสกะ ความโศก ปริเทวะ ความร้องไห้ ทุกข์ ความไม่สบายกาย โทมนัส ความไม่สบายใจ อุปายาส ความคับแค้นใจ เขาไม่วิมุติหลุดพ้นจากทุกข์ไปได้

ส่วนว่าอริยสาวกผู้ได้รับการศึกษาปฏิบัติแล้ว เมื่อโลกธรรมทั้ง ๘ ประการ คือ ความมีลาภ ความเสื่อมลาภ ความมียศ ความเสื่อมยศ ความนินทา ความสรรเสริญ ความสุข ความทุกข์ เกิดขึ้นแก่ท่าน ท่านย่อมมีสติพิจารณาย่อมรู้แจ้งตามความเป็นจริงว่า โลกธรรมทั้ง ๘ ประการ มีความมีลาภและความเสื่อมลาภเป็นต้น เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ก็แต่ว่ามันไม่เที่ยง มันทนอยู่ไม่ได้ มันแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา เมื่อท่านพิจารณารู้เห็นตามเป็นจริงอย่างนี้ โลกธรรมทั้ง ๘ ประการย่อมไม่มีอำนาจเข้าครอบครองจิตสันดาน ไม่เป็นเจ้าการ ไม่มีโอกาสได้เป็นอธิบดีในจิตของท่านอริยสาวกผู้ศึกษาปฏิบัติแล้วนั้น ย่อมไม่มีความยินดีในเมื่อ ได้ลาภ ได้ยศ ได้รับความสรรเสริญ ได้รับความ

สุข และย่อมไม่มีความเสียใจในเมื่อ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ หรือได้รับนินทา ได้รับความทุกข์ ท่านย่อมมีจิตสันดาน ปราศจากความยินดี และความเสียใจ เมื่อเป็นเช่นนี้ ท่านย่อมพ้นจาก ชาติชรามรณะ พ้นจาก โสกะ ความโศก ปริเทวะ ความร้องไห้ ทุกข์ ความไม่สบายกาย โทมนัส ความไม่สบายใจ อุปายาส ความคับแค้นใจ ท่านย่อมวิมุตติหลุดพ้นจากทุกข์เสียได้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้แหละเป็นความแปลกกัน เป็นความต่างกัน ในระหว่างปุถุชนกับอริยสาวก ในเมื่อได้ประสบโลกธรรม

เมื่อสมเด็จพระบรมศาสดาตรัสแสดงดังนี้แล้ว จึงได้ทรงแสดงคาถาภาษิตในที่สุด ภิกษุทั้งหลายได้ฟังพุทธโอวาทแล้ว ก็มีใจยินดีเบิกบานซ้องสาธุการในพระพุทธโอวาทนั้น นี้เป็นใจความย่อแห่งโลกธรรมสูตร

บัดนี้ จะได้บรรยายขยายความต่อไป คำว่า โลกธรรม แปลว่าธรรมของโลกหรือสมบัติของโลก คำว่า โลก ในที่นี้ หมายเอา สัตว์โลก คือสัตว์ที่อาศัยอยู่ในโลกนั้น ท่านจัดไว้ ๓ ประเภท คือ กามโลก ๑ รูปโลก ๑ อรูปโลก ๑

กามโลก นั้น คืออบายภูมิ ๔ มนุสสภูมิ ๑ เทวภูมิ ๖ รวมเป็น ๑๑ ภูมิ สัตว์ที่บังเกิดใน ๑๑ ภูมิ นี้เรียกว่ากามโลก สัตว์ที่เกิดในโลกทั้ง ๑๑ ภูมินี้ ยินดีติดอยู่ใน รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ทั้งหมด

รูปโลก นั้น ได้แก่โลกเป็นที่อยู่ของรูปพรหม มี ๑๖ ชั้น ตั้งต้นแต่พรหมปริสัชชา พรหมปโรหิตา มหาพรหมาเป็นลำดับไป จนถึงอกนิฏฐพรหม พรหม ๑๖ ชั้นนี้ เรียกว่ารูปโลก รูปโลกนี้ไม่มีกาม เพราะเบื่อหน่ายในกามแล้วจึงได้เจริญสมถกรรมฐานจนได้สำเร็จรูปฌาน เมื่อได้สำเร็จฌานแล้ว ผลวิบากแห่งฌานกุศลให้บังเกิดเป็นรูปพรหม ๑๖ ชั้นดังกล่าวแล้ว ผู้ที่บังเกิดในรูปพรหมนั้น เรียกว่ารูปโลก

อรูปโลก นั้น ได้แก่โลกเป็นที่อยู่แห่งอรูปพรหม คือรูปพรหมนั้นเบื่อหน่ายรูป เห็นว่ายังมีรูปอยู่ตราบใดก็เป็นทุกข์อยู่ตราบนั้น จึงเจริญสมถกรรมฐานให้แก่กล้ายิ่งขึ้น จนได้สำเร็จอรูปฌาน ซึ่งมีนามคือ จิตเจตสิกเป็นอารมณ์ ด้วยผลวิบากแห่งอรูปฌานนั้น จึงเกิดใน

อรูปโลก มี ๔ ชั้น คือ อากาสานัญจายตนะ ๑ วิญญา-นัญจายตนะ ๑ อากิญจัญญายตนะ ๑ และเนวสัญญา-นาสัญญายตนะ ๑ ท่านที่บังเกิดในอรูปพรหมนั้นนี้เรียกว่าอรูปโลก

สรรพสัตว์ที่เกิดขึ้นในโลกทั้ง ๓ นี้ ย่อมจะได้ประสบโลกธรรมดังกล่าวนี้ตามส่วนตามควรแก่วิสัย แต่โดยตรงนั้นสัตว์ที่อยู่ในกามโลกเป็นพื้น ที่จะได้ประสบโลกธรรม ๘ ประการอย่างจริงจังและเต็มที่ เพราะกาม-โลกนั้นย่อมมีโลกธรรมบริบูรณ์ทั้ง ๘ ประการ ฉะนั้นสัตว์ที่เกิดมาในโลกดังกล่าวนี้ย่อมจะได้ประสบโลกธรรมที่แปลว่า ธรรมของโลกหรือสมบัติของโลกเป็นธรรมดา

ในโลกธรรมทั้ง ๘ นี้ ถ้าจะกล่าวโดยปฏิปักขนัยกัน จัดเป็น ๒ ฝ่ายคือ ฝ่ายที่ชาวโลกชอบใจ เรียกว่า **อิฏฐารมณ์** ๑ ฝ่ายที่ชาวโลกไม่ชอบใจ เรียกว่า **อนิฏ-ฐารมณ์** ๑. ฝ่ายอิฏฐารมณ์นั้นได้แก่ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ฝ่ายอนิฏฐารมณ์นั้นได้แก่ ความเสื่อมลาภ ความเสื่อมยศ ความนินทา ความทุกข์ ดังนั้น โลกธรรม

ทั้ง ๘ ประการนี้ เมื่อแยกออกเป็น ๒ ฝ่าย โดยปฏิปักข-นัยกัน จึงเป็นฝ่ายละ ๔ จำง่าย ๆ คือ เมื่อมีลาภแล้ว ก็มีความเสื่อมลาภ เมื่อมียศแล้ว ก็มีความเสื่อมยศ เมื่อมีนินทาแล้ว ก็มีสรรเสริญ เมื่อมีสุข ก็มีทุกข์ เป็นธรรมคู่กัน หมายความว่าเป็นของคู่กันอยู่เสมอ ธรรมดาของคู่กันนั้น เราจะเลือกเอาอย่างเดียวไม่ได้ เราต้องการแต่สุขอย่างเดียว ไม่ให้มีทุกข์นั้นไม่ได้ เราต้องการให้เขาสรรเสริญอย่างเดียวไม่ให้ถูกนินทาก็ไม่ได้ เราต้องการจะให้มียศอย่างเดียวจะไม่ให้มีการเสื่อมยศไม่ได้ เราได้ลาภแล้วก็อยากรวยอยู่ตลอดไป ไม่อยากจน ไม่อยากให้ลาภหายไปก็ไม่ได้ ถึงแม้เราต้องการแต่ฝ่ายอนิฏฐา-รมณ์ เช่นต้องการแต่ความเสื่อมลาภ ความเสื่อมยศ ต้องการความนินทา ต้องการความทุกข์ อย่างนี้ก็ไม่สำเร็จ เพราะเป็นของคู่กันอย่างนั้น เมื่อผู้ใดได้ลาภก็ชื่อว่าได้ความเสื่อมลาภมาด้วยกัน แต่มันยังไม่ปรากฏผลให้เห็นทันที เมื่อผู้ใดได้ยศก็ได้ความเสื่อมยศมาด้วยกัน เมื่อผู้ใดได้รับความสรรเสริญก็ชื่อว่าได้รับความนินทามาด้วยกัน เมื่อผู้ใดได้สุขก็ชื่อว่าได้ทุกข์มาด้วยกัน

เสมอ การพิจารณาเห็นสภาวธรรมที่ละเอียดอย่างนี้ เป็นทางหนึ่งที่จะให้ได้ ยถาภูตญาณ คือรู้ตามความเป็นจริง เมื่อรู้ตามธรรมเป็นจริงแล้ว โลกธรรมก็ครอบงำย่ำยีจิตใจไม่ได้เป็นอันขาด

ส่วนที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในโลกธรรมสูตรนั้น เมื่อทรงแสดงถึงองค์ธรรม ๘ ประการ แล้วทรงขยายความต่อไปว่า โลกธรรมทั้ง ๘ นั้น ไม่ใช่เกิดขึ้นแต่แก่ปุถุชนผู้ไม่ได้รับการศึกษาปฏิบัติ แม้พระอริยสาวกผู้ได้รับการศึกษาปฏิบัติดีแล้ว โลกธรรมทั้ง ๘ นี้ ก็เกิดขึ้นได้เหมือนกัน ตัวอย่างเช่นความทุกข์ ไม่ใช่จะมีแต่แก่ปุถุชนที่ไม่ได้ศึกษาปฏิบัติเท่านั้น แม้อริยสาวกผู้ศึกษาปฏิบัติแล้วก็มีทุกข์เหมือนกัน โดยเฉพาะทุกขขันธ์ คือขันธ์ ๕ ยังมีอยู่ตราบใด ทุกขขันธ์ก็ยังติดตามอริยสาวกอยู่ตราบนั้น แม้พระอริยเจ้าก็ถูกนินทา อย่าว่าแต่พระอริยเจ้าผู้สาวกเลย แม้สมเด็จพระบรมศาสดาก็ถูกพวกเดียรถีย์นิครนถ์นินทาว่าร้ายป้ายสี ดังที่เราเคยได้ยินได้ฟังมาในตำนานพระพุทธศาสนานั้น ในการที่ได้ยศหรือ

เสื่อมยศก็เหมือนกัน เพราะยศนั้นเป็นของโลก เมื่อโลกต้องการจะให้เขาก็ให้ เมื่อเขาไม่ต้องการจะให้ เขาก็ไม่ให้ หรือบางทีให้แล้วอาจกลับไม่ให้ ไม่ให้แล้วแต่อาจกลับให้ ย่อมเป็นไปอย่างนี้ พระพุทธองค์จึงตรัสว่ามันมีความแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา ในส่วนลาภก็เหมือนกัน อันลาภสักการะนั้นบางทีก็ได้บางทีก็หมดไปเปลี่ยนไป ทั้งพระอริยสาวกและปุถุชน หมายความว่าโลกธรรมย่อมเกิดขึ้นแก่ทุกคนและทุกชั้นไม่ยกเว้น ไม่หมายว่าไม่เกิดขึ้นแต่แก่อริยสาวกก็หาไม่ หรือเป็นคนเข้าวัดจำศีลแล้วโลกธรรมไม่เกิด ไม่เข้าวัดจำศีลแล้วโลกธรรมเกิด ไม่อย่างนั้น ย่อมเกิดเหมือนกันหมด จะปฏิบัติดีก็ตาม ปฏิบัติไม่ดีก็ตาม โลกธรรมก็เกิด คือ ถูกโลกธรรมหมุนติดตามไปทั้งนั้น

ถึงแม้โลกธรรมจะเกิดแก่คนทั้งหลาย ทั้งปุถุชนและอริยสาวกก็จริง แต่มีความต่างกัน เกิดขึ้นเหมือนกัน แต่ความปรากฏในใจต่างกัน ต่างกันอย่างไร พระพุทธองค์ทรงแสดงว่า ปุถุชนผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาปฏิบัตินั้น ย่อมไม่มีสติพิจารณาและไม่รู้ตามความเป็น

จริงว่า มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ นินทา สรรเสริญ สุข ทุกข์ นี้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ก็แต่ว่ามันไม่เที่ยง มันตั้งอยู่ไม่ได้ มันแปรไปไม่แน่นอน ครั้นไม่มีสติพิจารณาเห็นอย่างนี้แล้ว โลกธรรมที่เกิดขึ้นนั้น ย่อมครอบงำหุ้มห่อจิตใจไม่ให้รู้ตามความเป็นจริง เมื่อมันปิดใจ ไม่ให้เห็นความเป็นจริง ชื่อว่าครอบงำจิตสันดานไว้อย่างบริบูรณ์ เมื่อเป็นเช่นนี้ ปุถุชนนั้นย่อมมีความหลงเพลิดเพลินยินดีต่อโลกธรรมที่เกิดขึ้น มีความหลงเสียอกเสียใจในเมื่อโลกธรรมเสื่อมไป จึงไม่มีทางที่จะพ้นจากชาติทุกข์ ชราทุกข์ มรณทุกข์ ไม่สามารถที่จะพ้นจากความโศก ความปริเทวนาร้องไห้ ไม่สามารถจะพ้นจากทุกข์กาย ทุกข์ใจ ไม่สามารถจะพ้นจากความคับแค้นแน่นหัวใจ คือ ไม่อาจสามารถที่จะพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้ นี้สำหรับปุถุชนผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาปฏิบัติ

ฝ่ายอริยสาวกผู้ได้รับการศึกษาปฏิบัติดีแล้ว เมื่อโลกธรรมทั้ง ๘ ประการ เกิดขึ้นแล้ว ท่านย่อมมีสติพิจารณาและก็รู้แจ้งตามความเป็นจริงว่า โลกธรรมเกิด

ขึ้นแก่เรา ก็แต่ว่ามันไม่เที่ยง ตั้งอยู่ไม่ได้ มีความเปลี่ยนแปลงไปเป็นธรรมดา โลกธรรมที่เกิดขึ้นนั้นย่อมไม่ครอบงำ คือ ไม่ปิดบัง ไม่ได้โอกาสเป็นอธิบดีในจิตสันดานของท่านได้ เพราะมีสติและก็รู้ทันตามสภาวะ ว่าเพียงแต่เกิดขึ้นแล้วก็ดับไปโดยฉับพลันเท่านั้น ด้วยเหตุนั้น อริยสาวกผู้ได้รับศึกษาปฏิบัติดีแล้วจึงสามารถพ้นจากชาติทุกข์ ชราทุกข์ มรณทุกข์ พ้นจากความโศกความปริเทวนาการร่ำไห้ ตลอดถึงความทุกข์กาย ทุกข์ใจ ความคับแค้นแน่นหัวอกหัวใจ ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงในที่สุด

นี้แหละเป็นความต่างกันในระหว่างปุถุชนที่ไม่ได้รับการศึกษาปฏิบัติ และอริยสาวกผู้ที่ได้รับการศึกษาปฏิบัติแล้ว เมื่อโลกธรรมเกิดขึ้นแก่เขา ย่อมมีคุณพิเศษผิดแผกแตกต่างกันดังแสดงมานี้ นี้เป็นพระพุทธโอวาทที่นำมาประกาศเป็นคำสั่งสอนท่านทั้งหลาย ณ บัดนี้

พวกเราสาธุชนพุทธบริษัททั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ชาววัด

มหาธาตุทั้งหลาย เวลานี้โลกธรรมข้อหนึ่งใน ๘ ข้อคือ เสื่อมยศ ได้เกิดขึ้นแก่เราดังเป็นที่ทราบแล้ว เมื่อเราพิจารณาตามพระพุทธโอวาทในโลกธรรมสูตรนี้แล้ว ในฐานะที่พวกเราได้เข้ามาศึกษา และส่วนใหญ่ก็ได้ปฏิบัติธรรมแล้ว ก็ขอจงได้มีสติ เมื่อมีสติแล้วปัญญาก็ย่อมเกิดตามพร้อมกับสตินั้น วินิจฉัยเอาว่า สิ่งนี้ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ก็แต่มันไม่เที่ยง มันตั้งอยู่ไม่ได้ มีการเปลี่ยนแปลงไปได้ ถ้าเราได้นำมาพิจารณาเช่นนี้ โลกธรรมคือความเสื่อมยศ หรือความเสื่อมเสียไปนี้จะไม่ได้ครอบงำจิตใจของพวกเรา จงปล่อยให้มันเป็นไปตามยถากรรม ตามสภาวธรรม ให้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของเรา ท่านผู้มีหน้าที่ใด ๆ ก็ให้ตั้งอกตั้งใจทำหน้าที่ของตน ๆ นั้น ๆ เช่นภิกษุสามเณรที่เป็นนักเรียนมีหน้าที่เล่าเรียน ก็จงตั้งใจเล่าเรียน ตั้งใจศึกษา ตั้งใจกำหนดพิจารณา ไม่ให้กาลเวลานั้นเสียไปเพราะเหตุแห่งจิตใจฟุ้งซ่าน ท่านที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ ก็ตั้งตนเป็นผู้หลักผู้ใหญ่แนะนำซึ่งกันและกัน และทำหน้าที่ของตน คือผู้มีหน้าที่สอนก็ตั้งใจสอน ผู้มีหน้าที่อุปการะก็ตั้งใจอุปการะ ขาดตก

บกพร่องสิ่งใด ก็ช่วยกันจัดช่วยกันทำด้วยความเมตตาปราณีต่อกัน ไม่เอาเรื่องที่ผ่านพ้นไปแล้วมาคิดนึกให้เป็นเครื่องรันทดสลดใจ ตั้งใจทำการงานอันเป็นปัจจุบันด้วยความไม่ประมาท ไม่ปล่อยโอกาสของตนให้เสียไป เช่นนี้ชื่อว่าไม่ถูกโลกธรรมย่ำยี เมื่อโลกธรรมไม่ครอบงำย่ำยีความทุกข์ความหวาดกลัวต่าง ๆ ก็จะไม่มี นอกจากไม่มีความทุกข์มาเบียดเบียนบีบคั้น แล้วเราก็จะได้พากันตั้งใจรักษาสถาบันวัดมหาธาตุไว้ให้ดี โดยยึดหลักธรรมไว้เป็นรากฐานดังที่วิสัชชนามาแล้วนั้น

และมีความยินดีที่จะแจ้งให้ทราบว่า ขณะนี้ทางการคณะสงฆ์ ได้ตั้งท่านเจ้าคุณอาจารย์ พระเทพสุธีเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งเจ้าอาวาส พวกเราซึ่งอยู่ภายใต้ร่มเงาวัดมหาธาตุ ก็มีหน้าที่จะพึงปฏิบัติสนองประคับประคองซึ่งกันและกันฉันท์พี่ฉันท์น้อง ระมัดระวังไม่ให้เกิดการแตกแยกสามัคคี ไม่ให้เกิดความมุ่งร้ายป้ายสีแก่กันและกัน แม้ถ้าหากจะมีการกระทำภายนอกเป็นการแกล้งยุแหย่หรือเป็นการกระทำที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อัน

เป็นเหตุให้ชาววัดมหาธาตุเราแตกแยกกัน หรือให้เสื่อมเสียการประพฤติปฏิบัติธรรมที่เราได้ร่วมกันเสียสละสร้างให้มีความเจริญวัฒนามาแล้ว เราก็ช่วยกันป้องกันรักษา การป้องกันรักษานั้นไม่มีทางใดที่ดียิ่งไปกว่าความพร้อมเพรียงกัน ที่จะพร้อมเพรียงสามัคคีกันนั้น ผู้ใหญ่ต้องทำหน้าที่ผู้ใหญ่ด้วยความเมตตากรุณา ผู้น้อยก็ต้องทำหน้าที่ของผู้น้อย ด้วยความเคารพคารวะอย่างบริสุทธิ์ใจ ทำใจให้บริสุทธิ์ซื่อสัตย์ต่อกันจริง ๆ แล้ว ความจริงก็หนีความจริงไปไม่ได้ ย่อมเกิดเคารพคารวะรักใคร่กันเป็นอัตโนมัติตามสภาวธรรมขึ้นเอง เมื่อต่างก็มีความเคารพคารวะรักใคร่กันแล้ว ความสุขก็มีด้วยกันทั้งสองฝ่าย ผู้ใหญ่ก็มีความสุข ผู้น้อยก็มีความสุข ผู้ใหญ่ก็เบาใจ ผู้น้อยก็เย็นใจ ไม่สะดุ้งหวาดเสียว เมื่อมีความสุขกายสบายใจด้วยกันทั้งสองฝ่ายแล้ว นั่นคือยอดปรารถนาของการปกครองหมู่คณะที่อยู่ร่วมกัน และเมื่อเรามีความสุขใจไม่หนักใจแล้ว จะทำงานของเรา คือศึกษาเล่าเรียนก็ดี เป็นอาจารย์สั่งสอนอบรมก็ดี ก็มีแต่ความสะดวกสบายใจ จะทำอะไรก็เข้มแข็ง ทำด้วยใจบริสุทธิ์ ด้วย

ความเสียสละ เมื่อเป็นเช่นนี้ความเจริญก้าวหน้าก็ย่อมมีแก่สถาบันวัดมหาธาตุ ดังนั้น สิ่งที่ควรระมัดระวังก็คือให้สามัคคีพร้อมเพรียงกัน เคารพคารวะต่อกัน การเคารพคารวะนั้นให้ยึดถือตามหลักพระธรรมวินัย ผู้น้อยต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ต้องสั่งสอนในสิ่งที่ควรทำสิ่งที่เป็นไปได้ ถ้าหากการใดเกิดเห็นไม่ตรงกันขึ้น ก็หาวิธีเข้าหาเจรจาให้เกิดเป็นสัมมาทิฏฐิเสียก่อนแล้วจึงทำ อย่าทำลงไปด้วยการไม่เข้าใจกัน จะเป็นเหตุให้เสียความสามัคคีธรรม

อนึ่ง ท่านเจ้าคุณอาจารย์นี้ก็มิใช่ผู้อื่นใด เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ซึ่งอาตมาเคารพนับถือมาตั้งแต่บวช ตั้งแต่มาอยู่วัดมหาธาตุร่วมกัน ไม่เคยล่วงเกินด้วยกายกรรม วจีกรรม มโนกรรมต่อท่านด้วยประการใด ๆ ถึงมีหน้าที่เป็นสมภารเจ้าวัด ก็ปฏิบัติงานไปตามหน้าที่ แต่ไม่เคยล่วงเกิน บัดนี้ท่านมาเป็นผู้รักษาการ เราก็ถือว่าท่านเป็นครูบาอาจารย์ของเรา ก็สบายใจ เพราะเจ้าคุณอาจารย์เมื่อเป็นอาจารย์ของอาตมาแล้ว ก็ชื่อว่าเป็นอาจารย์ของ

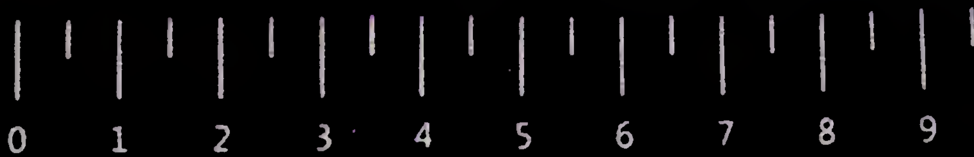
ท่านทั้งหลายด้วย จงเคารพบูชานับถือท่าน ถ้าสิ่งใดเราเห็นว่าไม่ถูกไม่ควรหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ก็ขอร้องท่านกราบไหว้บูชานับถือท่าน ก็ย่อมมีทางที่จะเป็นไปได้ ทำให้รู้เรื่องรู้ใจกันโดยธรรมเสียก่อน นี้คือเป็นทางรักษาสามัคคีธรรม จึงขอชี้แจงแสดงปฏิบัติเพื่อความสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าของสถาบันวัดมหาธาตุไว้ดังนี้

ดังเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า เวลานี้วัดไหนก็ไม่มีสอนการปฏิบัติธรรม หรือมีคนเข้าวัดรักษาศีลฟังธรรมมากเหมือนอย่างวัดนี้ และบุคคลที่มานี้ก็ไม่ได้มาด้วยความหลงหรือถูกหลอก หากมาด้วยความเต็มใจ มาด้วยความเลื่อมใส มิได้เชื้อเชิญ ไม่ได้บังคับ แต่มาเองทั้งนั้น การที่ท่านทั้งหลายมาร่วมกันสร้างความเจริญนี้ก็ไม่ใช่มาสร้างความเจริญให้แก่วัดมหาธาตุโดยตรง แต่มาสร้างตนให้มีจิตใจเจริญ ให้ปราศจากความโลภความโกรธความหลง ให้ใจห่างไกลจากความอิจฉาริษยาซึ่งกันและกัน เมื่อท่านทั้งหลายเห็นแจ้งแก่ใจตนเองแล้วก็พากันเลื่อมใส แล้วพากันมาประพฤติปฏิบัติธรรมด้วยกำลัง

แรงแห่งศรัทธา เมื่อมาประพฤติปฏิบัติมาก ๆ ก็ทำให้วัดมหาธาตุเจริญมาก คือ ภิกษุสามเณรก็มาก อุบาสกอุบาสิกาก็มาก ความมากนั้นต่างก็เป็นพลังงานช่วยกันทำอย่างโน้นช่วยกันทำอย่างนี้ มันจึงเจริญขึ้นตามส่วนตามควรแก่เหตุ นับเป็นกุศลพิเศษที่ทำให้เราชาววัดมหาธาตุทั้งหลายได้ปีติโสมนัส มีอรรถาธิบายดังรับประทานวิสัชชนามา ด้วยประการฉะนี้.

— พิมพ์ที่ ร.ภ. ประยุรวงศ์ 58 เชิงสะพานพุทธฯ ธนบุรี นายถนอม กลิ่นแก้ว ผู้พิมพ์โฆษณา —

24ColorCard
CameraTrax.com

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9